

Suun terveydenhuolto terveyskeskuksissa 2009 Munhälsövården på hälsovårdscentralerna 2009

Sanna-Mari Saukkonen
+358 20 610 7363
sanna-mari.saukkonen@thl.fi

Satu Vuorio
+358 20 610 7370
satu.vuorio@thl.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
PL 30 (Mannerheimintie 166, Helsinki)
00271 Helsinki
Puhelin: + 358 20 610 6000
www.thl.fi

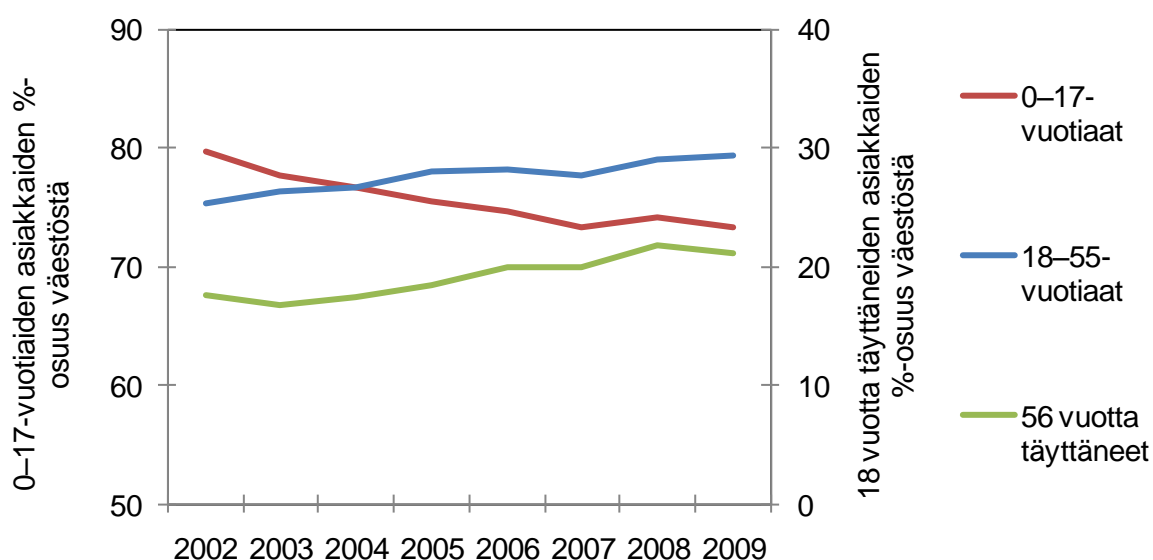
1,9 miljoonaa suomalaista käytti terveyskeskusten suun terveydenhuollon palveluja vuonna 2009. Suun terveydenhuollon käyntejä oli noin viisi miljoonaa.

Aikuisväestön suun terveydenhuollon palvelujen käyttö terveyskeskuksissa on lisääntynyt 2000-luvulla. Samanaikaisesti lasten ja nuorten suun terveydenhuollon terveyskeskuspalvelujen käyttö on vähentynyt. Noin 21 prosenttia 56 vuotta täyttäneistä käytti suun terveydenhuollon palveluja vuonna 2009 (kuvio 1). Tämä on noin viidenneksen enemmän kuin vuonna 2002. 18–55-vuotiaista hieman vajaa kolmasosa käytti suun terveydenhuollon palveluja vuonna 2009. Suuhygienistien ja hammashoitajien merkitys palvelujen antajana on kasvanut kaikissa ikäryhmissä.

Terveyskeskusten suun terveydenhuollon palvelujen käytössä on jonkin verran läänikohtaisia eroja. Keskimäärin käyntejä oli 0,9 jokaista asukasta kohti, 0–17-vuotiailla noin 1,9. Eroja on sekä alle 18-vuotiaiden että 18 vuotta täyttäneiden asiakasmäärissä. Väestöön suhteutettuna eniten käyntejä toteutui Oulun läänissä ja vähiten Etelä-Suomen läänissä.

Julkisen terveydenhuollon lisäksi käytettiin yksityisiä hammaslääkäripalveluja Kelan sairaanhoitokorvaustilaston mukaan 2,9 miljoonaa kertaa vuonna 2009. Yksityisiä hammaslääkäripalveluja käytti hieman yli miljoona suomalaista. 18–55-vuotiaista 21 prosenttia ja 56 vuotta täyttäneistä 29 prosenttia sai vuonna 2009 Kelan maksamaa korvausta yksityisten hammaslääkäripalvelujen käytöstä, osuus on sama kuin vuotta aikaisemmin.¹

Kuvio 1. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon asiakkaiden %-osuus ikäryhmän väestöstä 2002–2009

¹ Tilasto sairaanhoitokorvauksista, KELA

Suun terveydenhuolto terveyskeskuksissa 2002–2009

Tilastoraportti kuvaa terveyskeskusten suun terveydenhuollon palveluja 2000-luvun alussa voimaan astuneiden lakimuutosten jälkeen. Tietoihin sisältyvät Kansanterveyslain 14§:n mukaiset käynnit hammaslääkärille, suuhygienistille ja hammashoitajalle.

Tilastoraportissa esitetään suun terveydenhuollon käynti- ja asiakastiedot vuodesta 2002 alkaen, mistä lähtien ikäryhmittäin kerätyt tiedot ovat keskenään vertailukelpoisia. Palvelujen laajennus koko väestöä koskevaksi toteutui porrastetusti. Vuoden 2002 alusta suun terveydenhuollon piiriin tulivat kaikki vuonna 1946 ja sen jälkeen syntyneet ja palvelun maksuttomuus rajattiin kaikille alle 18-vuotiaille. 1.12.2002 alkaen koko väestö, ilman ikärajoja, on ollut julkisen vallan tukeman hammashoidon piirissä.

Tilastoraportissa käsitellään palvelujen käyttöä lääneittäin. Kuntatason tiedot palvelujen käytöstä ovat saatavilla tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetissä (www.sotkanet.fi), missä on mahdollista toteuttaa aluetason tarkastelua myös muiden aluevalintojen kautta.

Suun terveydenhuollon asiakkaat

Terveyskeskusten suun terveydenhuollon palveluja käytti vuonna 2009 noin 1,9 miljoonaa asiakasta (taulukko 1). Terveyskeskusten suun terveydenhuollon asiakkaita oli saman verran kuin vuotta aikaisemmin. Asiakkaat kävivät suun terveydenhuollon vastaanotolla keskimäärin 2,6 kertaa.

Taulukko 1. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon asiakkaat vuonna 2009 ja muutos 2008–2009

Ikäryhmä	Asiakkaat 2009	Käyntejä / 1 000 asiakasta	Asiakkaat 2008	Asiakkaat Muutos (%) 2008–2009
0-17-vuotiaat	797 613	2 545	812 687	-1,9
18-55-vuotiaat	778 052	2 562	773 129	0,6
56 vuotta täyttäneet	343 337	2 778	337 888	1,6
18 vuotta täyttäneet yht.	1 121 389	2 628	1 111 017	0,9
Asiakkaat yhteensä	1 919 002	2 593	1 923 704	-0,2

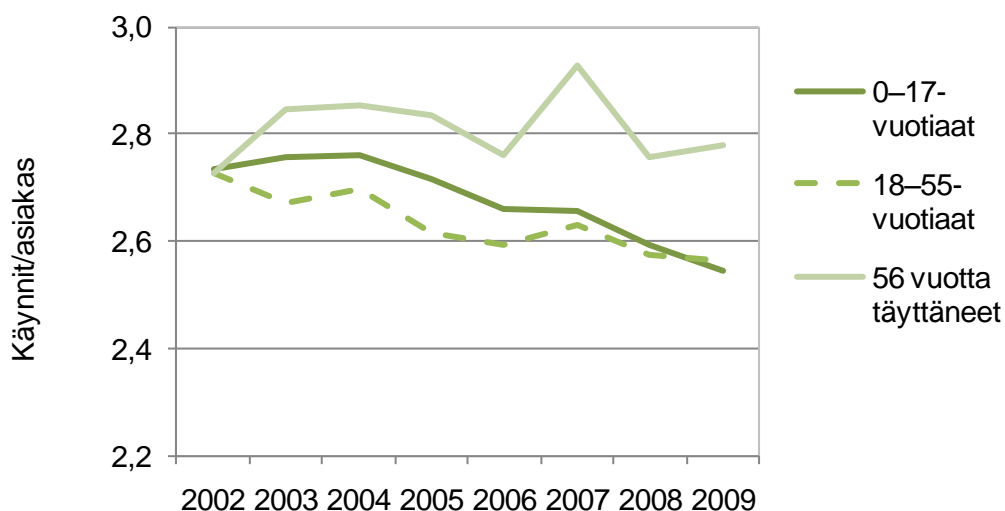
Keskimäärin hieman yli kolmasosa suomalaisista on käyttänyt terveyskeskusten suun terveydenhuollon palveluja vuonna 2009 (taulukko 1). Suun terveydenhuollon asiakkaiden osuus koko väestöstä on ollut samansuuruinen vuosina 2002–2009. Ikäryhmittäin tarkasteltuna muutosta on kuitenkin tapahtunut (kuvio 1).

Kolme neljästä 0–17-vuotiaasta oli julkisen suun terveydenhuollon asiakkaana vuonna 2009. Asiakkaiden osuus ikäryhmän väestöstä on vähentynyt hieman vuodesta 2002 (kuvio 1). Ikäryhmän väestölle suositellaan nykyisin yksilöllisiä terveystarkastusvälejä.

18 vuotta täyttäneiden asiakkaiden määrä on hieman lisääntynyt tarkasteluajanjaksolla. Vajaa kolmannes 18–55-vuotiaista ja joka viides 56 vuotta täyttänyt oli julkisen suun terveydenhuollon palvelujen asiakkaana vuonna 2009 (kuvio 1).

56 vuotta täyttäneet suun terveydenhuollon asiakkaat ovat käyttäneet suun terveydenhuollon palveluja hieman muita ikäryhmiä enemmän. Vuosittainen vaihtelu tarkasteluajanjaksolla on ollut pientä (kuvio 2). 0–17-vuotiaiden asiakkaiden palvelujen käyttö on hieman vähentynyt. Myös 18–55-vuotiaiden ikäryhmässä suun terveydenhuollon asiakkaiden palvelujen käyttö on hieman vähentynyt vuosina 2002–2009 (kuvio 2).

Kuvio 2. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynnit/asiakas vuosina 2002–2009

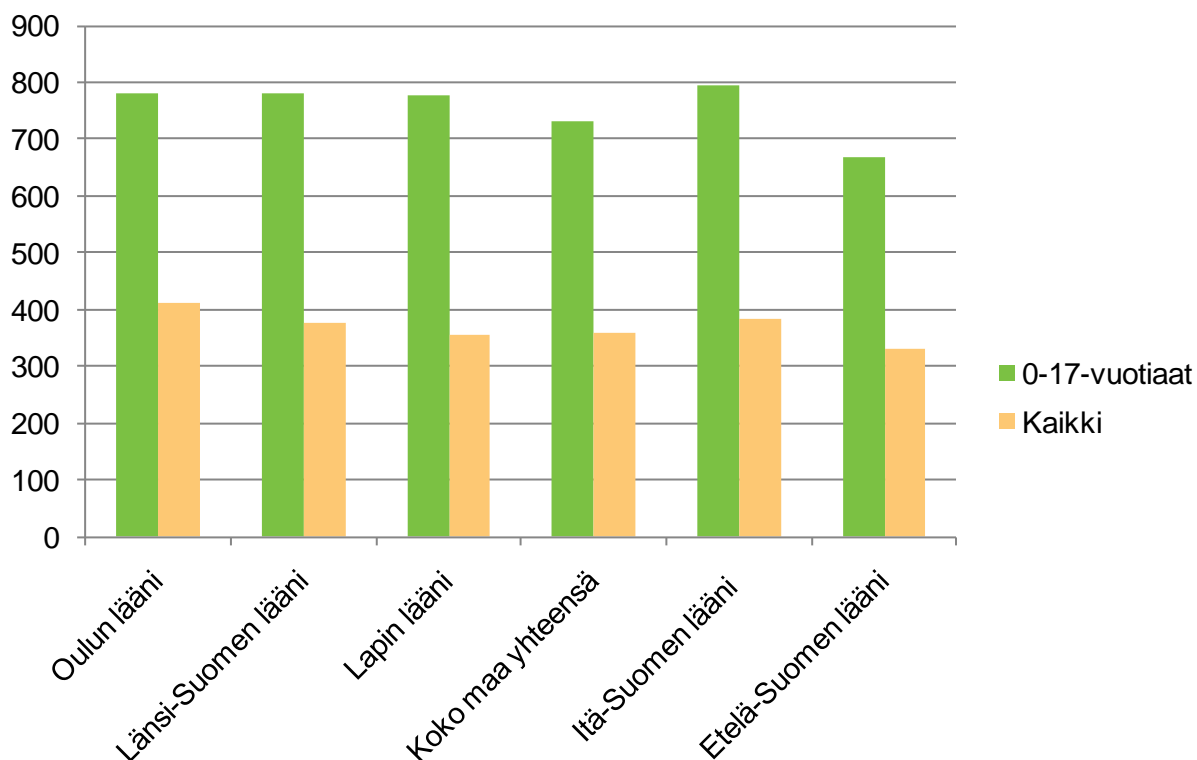

Suun terveydenhuollon asiakkaat lääneittäin

Suun terveydenhuollon asiakkaiden osuus ikäryhmän väestöstä vaihtelee jonkin verran lääneittäin. Keskimäärin hieman yli kolmasosa väestöstä oli suun terveydenhuollon asiakkaana vuonna 2009. Oulun läänissä suun terveydenhuollon asiakkaita oli vuonna 2009 eniten, Etelä-Suomen läänissä julkisen suun terveydenhuollon asiakkaita oli vähiten (taulukko 2).

0–17-vuotiaista kolme neljästä käytti terveyskeskusten suun terveydenhuollon palveluja vuonna 2009. Itä-Suomen läänissä 0–17-vuotiaita suun terveydenhuollon asiakkaita oli eniten, Etelä-Suomen läänissä vähiten (taulukko 2 ja kuviot 3 ja 4).

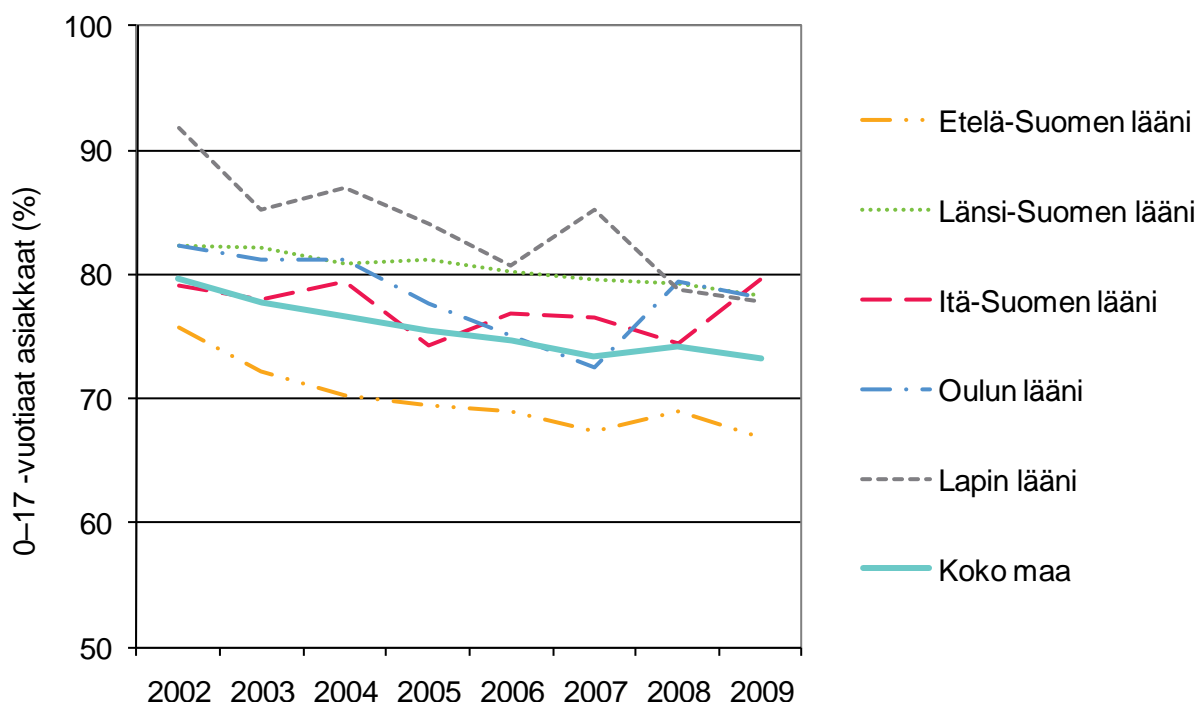
Kuvio 3. Suun terveydenhuollon asiakkaat/1 000 asukasta lääneittäin vuonna 2009

Taulukko 2. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon asiakkaat lääneittäin vuosina 2008 ja 2009

Lääni	Asiakkaat			Asiakkaat/1 000 asukasta		
	0–17-vuotiaat 2009	Yhteensä 2009	Yhteensä 2008	0–17-vuotiaat 2009	Yhteensä 2009	Muutos (%) 2008–2009
Etelä-Suomen lääni	299 796	729 177	728 546	669	330	-1,0
Länsi-Suomen lääni	297 443	712 143	708 341	782	377	0,2
Itä-Suomen lääni	84 954	218 077	223 550	795	383	-1,8
Oulun lääni	87 434	194 016	196 795	781	411	-1,9
Lapin lääni	27 986	65 589	66 472	778	357	-0,8
Koko maa yhteensä	797 613	1 919 002	1 923 704	733	359	-0,8

Kuvio 4. Terveyskeskusten 0–17-vuotiaiden suun terveydenhuollon asiakkaiden osuus (%) ikäryhmän väestöstä lääneittäin vuonna 2009

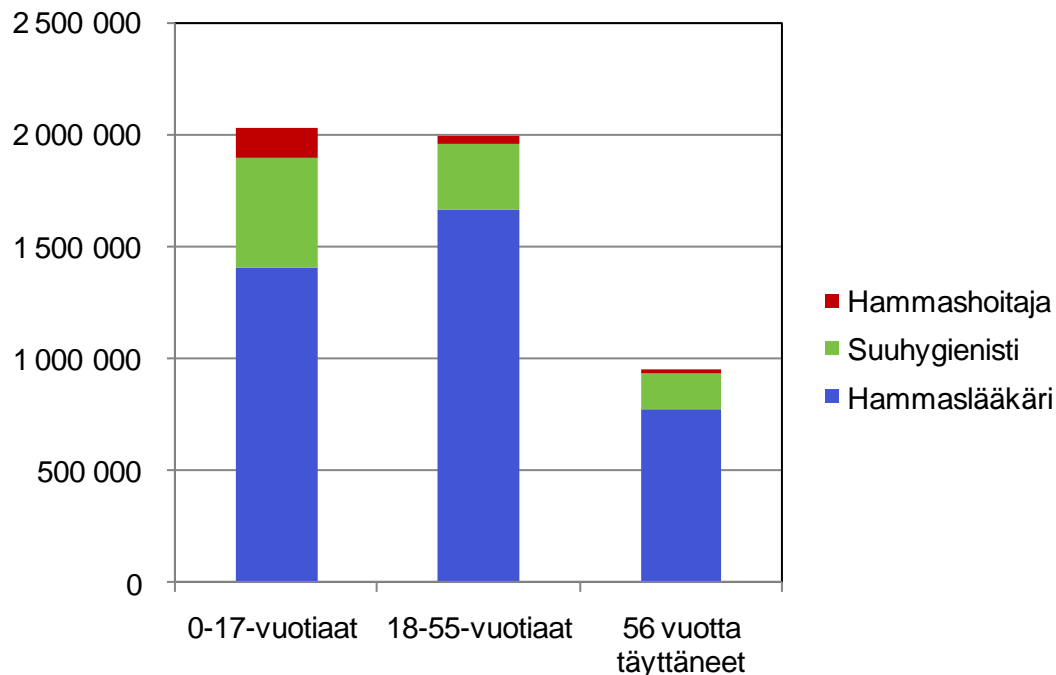

Suun terveydenhuollon käynnit

Suun terveydenhuollon käyntejä terveyskeskuksissa oli vuonna 2009 hieman alle viisi miljoonaa. Suurin osa käynneistä tehtiin hammaslääkärille. Suuhygienistien ja hammashoitajien osuus palvelujenantajana on merkittävin 0–17-vuotiaiden ikäryhmässä (kuvio 5).

0–17-vuotiailla oli vuonna 2009 hieman yli kaksi miljoonaa suun terveydenhuollon käyntiä. 18–55-vuotiaalla käyntejä oli hieman alle kaksi miljoonaa ja 56 vuotta täyttäneillä lähes miljoona. Vuodesta 2008 eniten vähenivät 0–17-vuotiaiden käynnit, 3,7 prosenttia. 56 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä käynnit puolestaan lisääntyivät 2,3 prosenttia. Hammaslääkärikäynnit vähenivät 1,6 prosenttia ja käynnit suuhygienistien ja hammashoitajien luokse lisääntyivät 0,6 prosenttia vuodesta 2008 (taulukko 3).

Kuvio 5. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynnit ammattiryhmittäin ja ikäryhmittäin vuonna 2009

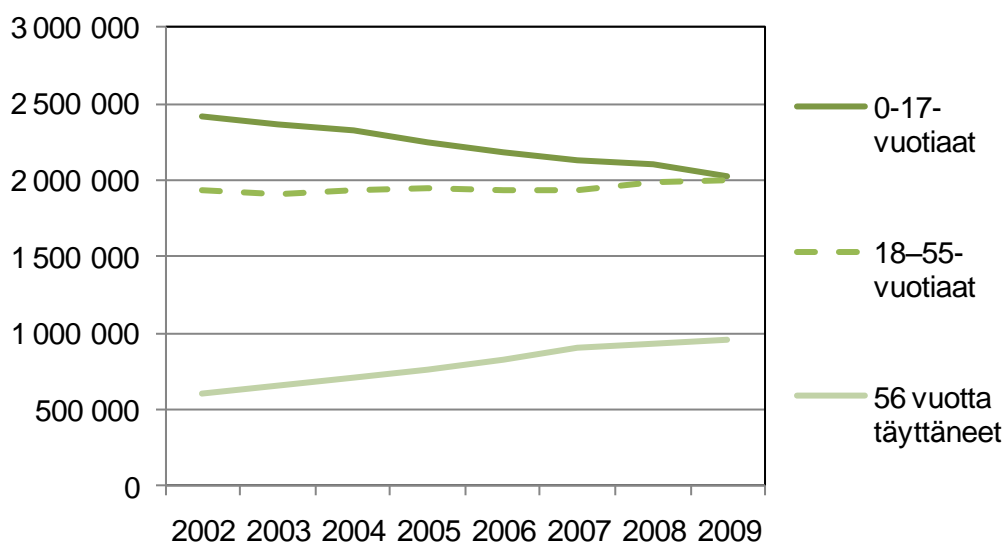

Taulukko 3. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynnit ammattiryhmittäin vuonna 2009 ja muutos 2008–2009

Ikäryhmä	Hammaslääkäri	Suuhygienisti	Hammashoitaja	Yhteensä
Suun terveydenhuollon käynnit 2009				
0-17-vuotiaat	1 403 869	491 334	134 464	2 029 667
18-55-vuotiaat	1 661 990	297 476	33 578	1 993 044
56 vuotta täyttäneet	770 779	164 731	18 286	953 796
18 vuotta täyttäneet yht.	2 432 769	462 207	51 864	2 946 840
Käynnit yht.	3 836 638	953 541	186 328	4 976 507
Muutos 2008–2009, lkm				
0-17-vuotiaat	-83 684	3 469	1 728	-78 487
18-55-vuotiaat	4 885	-4 475	2 085	2 495
56 vuotta täyttäneet	17 993	2 851	895	21 739
18 vuotta täyttäneet yht.	22 878	-1 624	2 980	24 234
Käynnit yht.	-60 806	1 845	4 708	-54 253

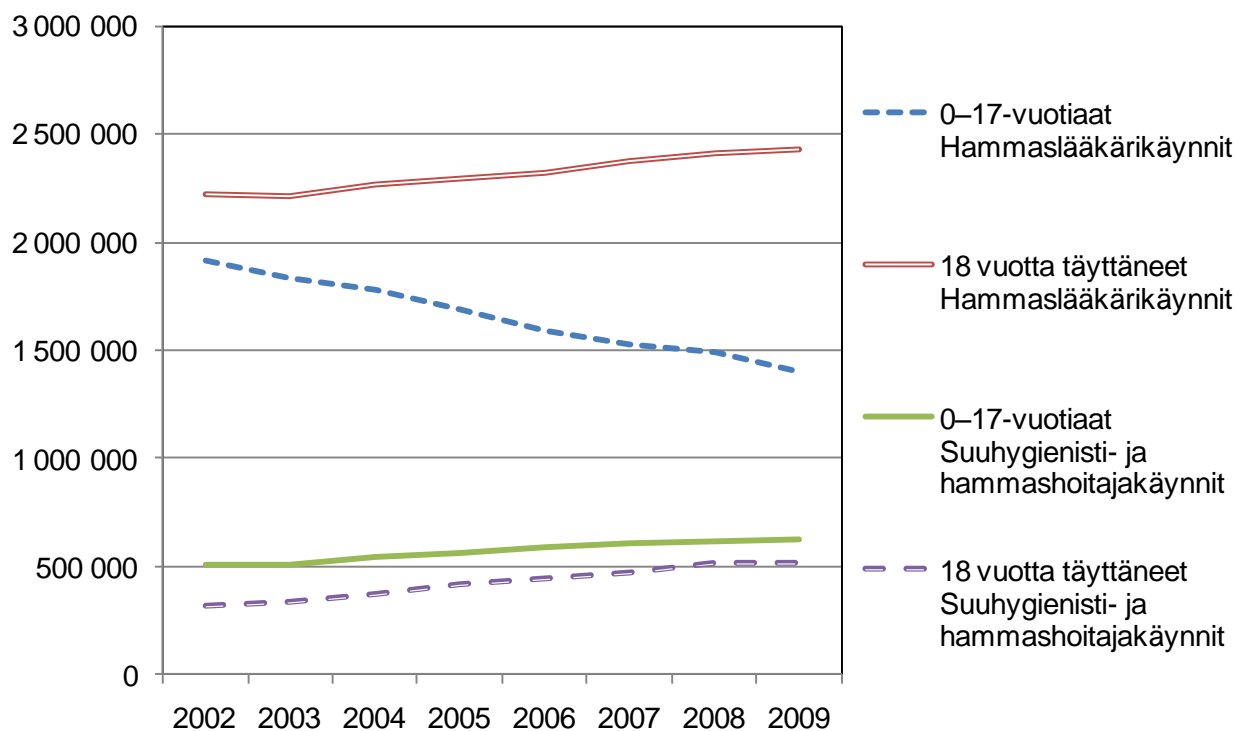
Vuosina 2002–2009 ovat 0–17-vuotiaiden käynnit suun terveydenhuollossa vähentyneet 16 prosentilla. 56 vuotta täyttäneiden käynnit ovat lisääntyneet yli 50 prosenttia tarkasteluajanjaksolla (kuvio 6).

Kuvio 6. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynnit ikäryhmittäin vuosina 2002–2009

Suuhygienistien ja hammashoitajien merkitys 0–17-vuotiaiden suun terveydenhuollon palvelujen antajina on lisääntynyt tarkasteluajanjaksolla. Suurin osa ikäryhmän käynneistä on kuitenkin edelleen hammaslääkärikäynntejä (kuvio 7). Myös 18 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä suurin osa käynneistä toteutuu hammaslääkärille. Hammaslääkärikäynnit ovat ikäryhmässä lisääntyneet hieman, suuhygienisti- ja hammashoitajakäynnit suhteessa hieman enemmän (kuvio 7).

Kuvio 7. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynnit ikäryhmittäin ja käynnin vastaanottajien ammattiryhmittäin vuonna 2009

Suun terveydenhuollon käynnit lääneittäin

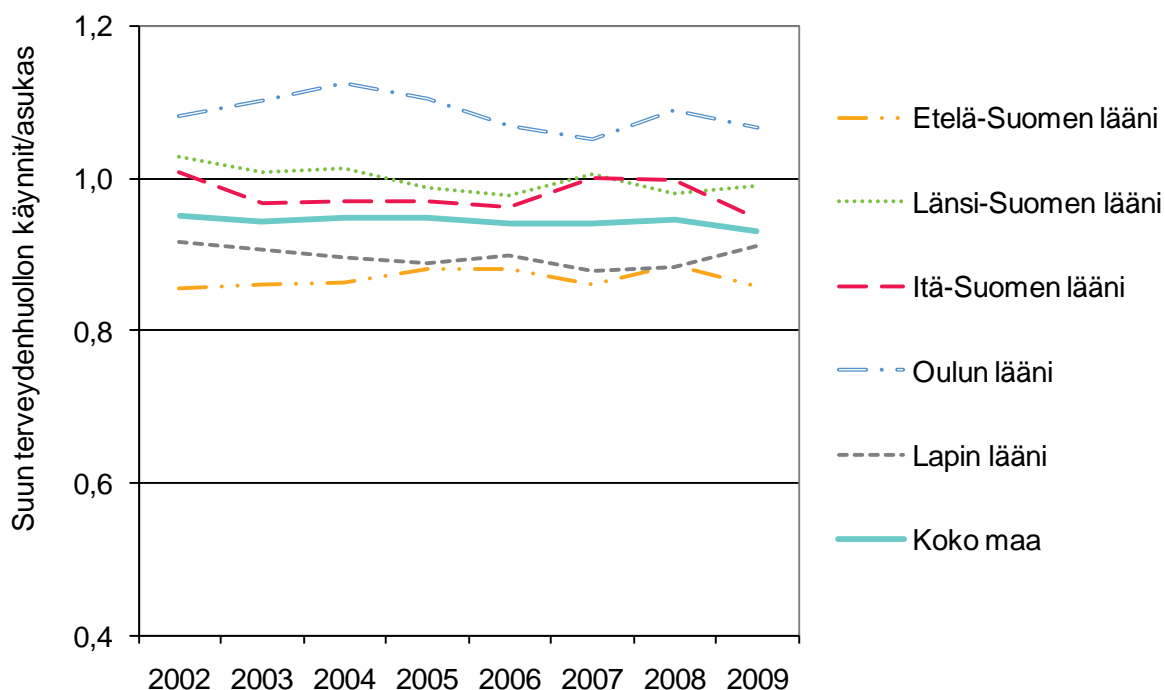
Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käyntejä oli vuonna 2009 eniten Etelä-Suomen läänissä. Hieman vajaa kaksi viidesosaa terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynneistä toteutuu Etelä-Suomen läänissä. Lapin läänissä käynnit olivat vuoteen 2008 verrattuna lisääntyneet määrällisesti eniten. (taulukko 4).

Väestöön suhteutettuna eniten terveyskeskusten suun terveydenhuollon palveluja käytetään Oulun läänissä (taulukko 4). Lääneissä on vuosina 2002–2009 ollut vain pieniä eroja väestöön suhteutettujen suun terveydenhuollon palvelujen käytössä (kuvio 8).

Taulukko 4. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynnit lääneittäin vuosina 2008 ja 2009

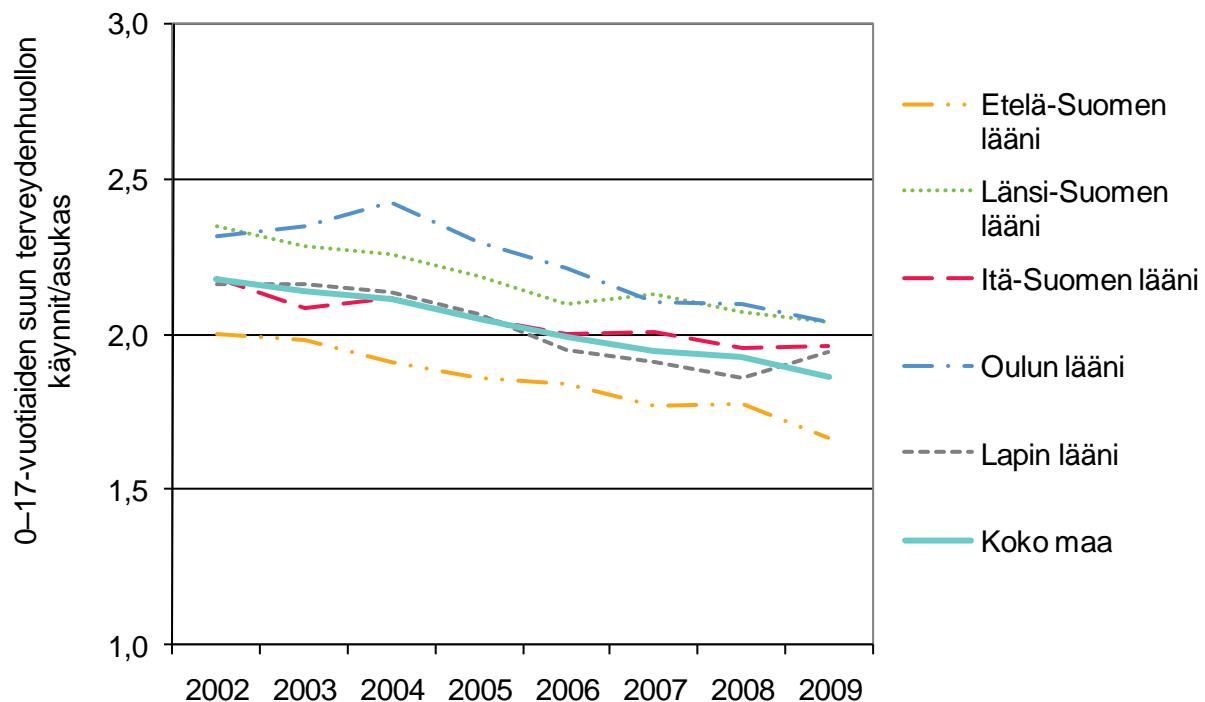
Lääni	Käynnit lkm			Käynnit/1 000 as.		
	0–17-vuotiaat 2009	Yhteensä 2009	Yhteensä 2008	0–17-vuotiaat 2009	Yhteensä 2009	Muutos (%) 2008–2009
Etelä-Suomen lääni	747 200	1 897 219	1 925 665	1 668	859	-2,6
Länsi-Suomen lääni	775 029	1 869 942	1 857 076	2 039	990	0,4
Itä-Suomen lääni	209 326	539 512	567 816	1 959	947	-4,3
Oulun lääni	228 284	502 550	517 218	2 039	1 065	-3,3
Lapin lääni	69 828	167 284	162 985	1 942	910	3,2
Koko maa yhteensä	2 029 667	4 976 507	5 030 760	1 865	930	-1,6

Kuvio 8. Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynnit/asukas vuosina 2002–2009 lääneittäin

0–17-vuotiaiden suun terveydenhuollon palvelujen käyttö on lakimuutoksen tavoitteiden mukaisesti vähentynyt koko maassa vuosina 2002–2009. Kehitys on ollut samansuuntainen kaikissa lääneissä. Väestöön suhteutettuna 0–17-vuotiailla suun terveydenhuollon käyntejä oli 1,7–2,0 vuonna 2009. (taulukko 4 ja kuvio 9).

Kuvio 9. Terveyskeskusten 0–17-vuotiaiden suun terveydenhuollon käynnit/asukas vuosina 2002–2009 lääneittäin

Asukaslukuun suhteutettuna terveyskeskusten hammaslääkärin palveluja käytettiin vuonna 2009 eniten Oulun läänissä. Myös 0–17-vuotiaiden ikäryhmässä väestöön suhteutettuja käyntejä oli eniten Oulun läänissä (taulukko 5).

Taulukko 5. Terveyskeskusten hammaslääkärikäynnit lääneittäin vuosina 2008–2009

Lääni	Käynnit			Käynnit/1000 as		
	0-17-vuotiaat 2009	Yhteensä 2009	Yhteensä 2008	0-17-vuotiaat 2009	Yhteensä 2009	Muutos (%) 2008–2009
Etelä-Suomen lääni	512 981	1 451 400	1 484 121	1 145	657	-3,3
Länsi-Suomen lääni	532 284	1 430 546	1 417 097	1 400	757	0,6
Itä-Suomen lääni	138 539	409 313	433 208	1 297	718	-4,8
Oulun lääni	168 618	408 961	430 505	1 506	867	-5,5
Lapin lääni	51 447	136 418	132 513	1 431	742	3,5
Koko maa yhteensä	1 403 869	3 836 638	3 897 444	1 290	717	-2,1

Väestöön suhteutettuna suuhygienisti- ja hammashoitajapalveluja käytettiin eniten Itä-Suomen lääneissä. Suuhygienisti- ja hammashoitajakäynnit olivat lisääntyneet eniten Oulun läänissä (taulukko 6). Keskimäärin 22,9 prosenttia suun terveydenhuollon käynneistä toteutui suuhygienisti-

ja hammashoitajakäynteinä. Etelä-Suomessa kaikista käynneistä 23,9 prosenttia toteutui suuhygienisti- ja hammashoitajavastaanotoilla, Lapin läänissä osuus oli pienin 18,5 prosenttia (taulukko 7).

Taulukko 6. Terveyskeskusten suuhygienisti- ja hammashoitajakäynnit lääneittäin vuosina 2008–2009

Lääni	Käynnit			Käynnit/1000 as		
	0-17-vuotiaat 2009	Yhteensä 2009	Yhteensä 2008	0-17-vuotiaat 2009	Yhteensä 2009	Muutos (%) 2008–2009
Etelä-Suomen lääni	238 773	452 704	445 111	533	205	0,6
Länsi-Suomen lääni	238 820	434 297	436 611	628	230	-0,9
Itä-Suomen lääni	70 158	128 413	135 103	657	225	-4,3
Oulun lääni	59 666	93 589	86 020	533	198	8,3
Lapin lääni	18 381	30 866	30 472	511	168	1,8
Koko maa yhteensä	625 798	1 139 869	1 133 317	575	213	0,1

Taulukko 7. Suuhygienisti- ja hammashoitajakäyntien osuus (%) kaikista terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynneistä lääneittäin vuosina 2008–2009

Lääni	2009				2008
	0-17- vuotiaat	18-55- vuotiaat	56 vuotta täyttäneet	Yhteensä	Yhteensä
Etelä-Suomen lääni	12,6	7,3	4,0	23,9	23,0
Länsi-Suomen lääni	12,8	6,6	3,8	23,2	23,7
Itä-Suomen lääni	13,0	6,9	3,9	23,8	23,6
Oulun lääni	11,9	4,7	2,0	18,6	16,8
Lapin lääni	11,0	5,0	2,4	18,5	18,7
Koko maa yhteensä	12,6	6,7	3,7	22,9	22,5

Käsitteet ja määritelmät

Suun terveydenhuollon käynti = Käynti hammaslääkärin, suuhygienistin ja hammashoitajan luona. Suun terveydenhuollon käynnit tilastoidaan ikäryhmittäin 0–17-vuotiaisiin, 18–55-vuotiaisiin ja 56 vuotta täyttäneisiin, asiakkaan kulloisenkin iän mukaan.

Asiakas = suun terveydenhuollon palveluja käyttänyt henkilö

Suuhygienisti = hammashoitajan ja suuhygienistin ammattiryhmästä käytetään yhteneväisesti nimitystä suuhygienisti.

Munhälsovården vid hälsovårdscentralerna 2009

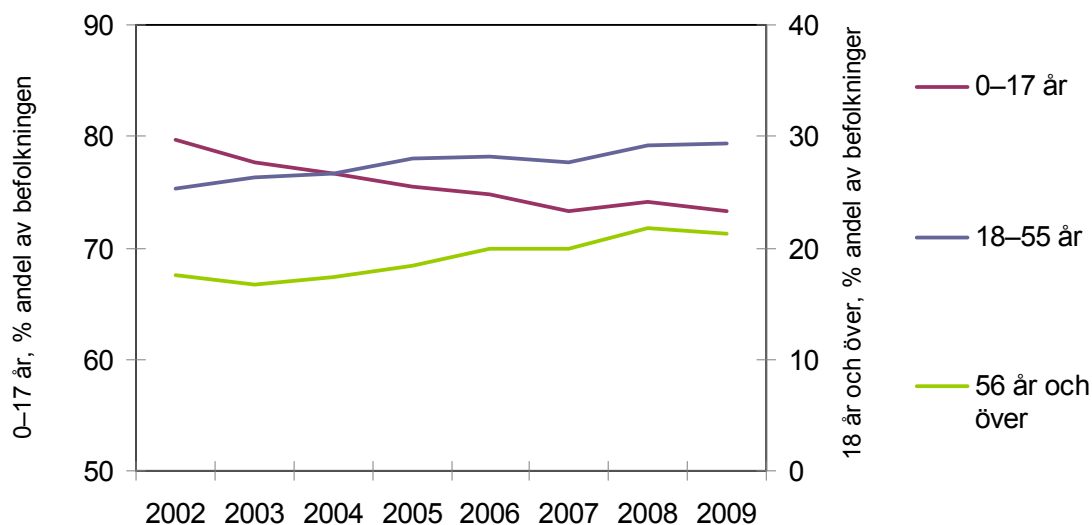
År 2009 utnyttjade cirka 1,9 miljoner finländare hälsovårdscentralernas munhälsovård. Sammanlagt registrerades cirka 5 miljoner munhälsovårdsbesök.

Den vuxna befolkningen har utnyttjat munhälsovården vid hälsovårdscentralerna i växande grad under 2000-talet. Samtidigt har utnyttjandegraden bland barn och unga minskat. Omkring 21 procent av dem som fyllt 56 år utnyttjade tjänsterna inom munhälsovården år 2009 (diagram 1), vilket är ungefär en femtedel mer än år 2002. Vidare utnyttjades munhälsovården år 2009 av en knapp tredjedel av finländarna i åldern 18–55 år. Munhygienisternas och tandskötarnas betydelse som tillhandahållare av tjänster har ökat i alla åldersgrupper.

Vissa länsspecifika skillnader kan noteras i användningen av hälsovårdscentralernas munhälsovårdstjänster. I snitt registrerades 0,9 besök per invånare, i åldersgruppen 0–17 år cirka 1,9 besök per invånare. Skillnader förekommer i både antalet klienter under 18 år och antalet klienter som fyllt 18 år. I förhållande till befolkningen gjordes flest besök i Uleåborgs län medan det lägsta antalet noterades i Södra Finlands län.

Utöver den offentliga hälso- och sjukvården utnyttjades privata tandläkartjänster enligt FPA:s statistik över sjukvårdsersättningar 2,9 miljoner gånger år 2009 av drygt en miljon finländare. 21 procent av personerna i åldern 18–55 år och 29 procent av dem som fyllt 56 år fick år 2009 ersättning från FPA för utnyttjandet av privata tandläkartjänster. Andelen är samma som året innan.¹

Diagram 1. Munhälsovårdsklienter vid hälsovårdscentralerna och deras procentuella andel av befolkningen i samma ålder 2002–2009

¹ Statistik över sjukvårdsersättningar, FPA

Munhälsovården vid hälsovårdscentralerna 2002–2009

Statistikrapporten redogör för munhälsovården vid hälsovårdscentralerna efter de lagändringar som trädde i kraft i början av 2000-talet. Uppgifterna inkluderar sådana besök hos tandläkare, munhygienister och tandskötare som avses i 14 § i folkhälsolagen.

I statistikrapporten presenteras uppgifter om besök och klienter inom munhälsovården alltsedan år 2002. Från och med detta år är de uppgifter som insamlats per åldersgrupp sinsemellan jämförbara. Utvidgningen av munhälsovården till en service som omfattar hela befolkningen genomfördes stegvis. Från och med år 2002 omfattade munhälsovården alla som är födda år 1946 och senare, och samtidigt begränsades den avgiftsfria servicen till alla finländare under 18 år. Från och med 1.12.2002 har hela befolkningen, oavsett ålder, omfattats av den offentliga tandvården.

I statistikrapporten behandlas utnyttjandet av tjänsterna per län. Uppgifter om utnyttjandet av tjänsterna per kommun finns i statistik- och indikatorbanken SOTKANet (www.sotkanet.fi), i vilken uppgifterna kan analyseras på regional nivå också enligt andra regionval.

Klienter inom munhälsovården

År 2009 utnyttjade cirka 1,9 miljoner finländare hälsovårdscentralernas munhälsovård (tabell 1). Antalet klienter inom munhälsovården vid hälsovårdscentralerna var samma som året innan. Munhälsovårdsklienterna besökte mottagningen i snitt 2,6 gånger.

Tabell 1. Klienterna inom munhälsovården vid hälsovårdscentralerna år 2009 och förändringen 2008–2009

Åldersgrupp	Patienter 2009	Besök / 1 000 patienter	Patienter 2008	Patienter Ändring (%) 2008–2009
0–17 år	797 613	2 545	812 687	-1,9
18–55 år	778 052	2 562	773 129	0,6
56 år och över	343 337	2 778	337 888	1,6
18 år och över totalt	1 121 389	2 628	1 111 017	0,9
Patienter totalt	1 919 002	2 593	1 923 704	-0,2

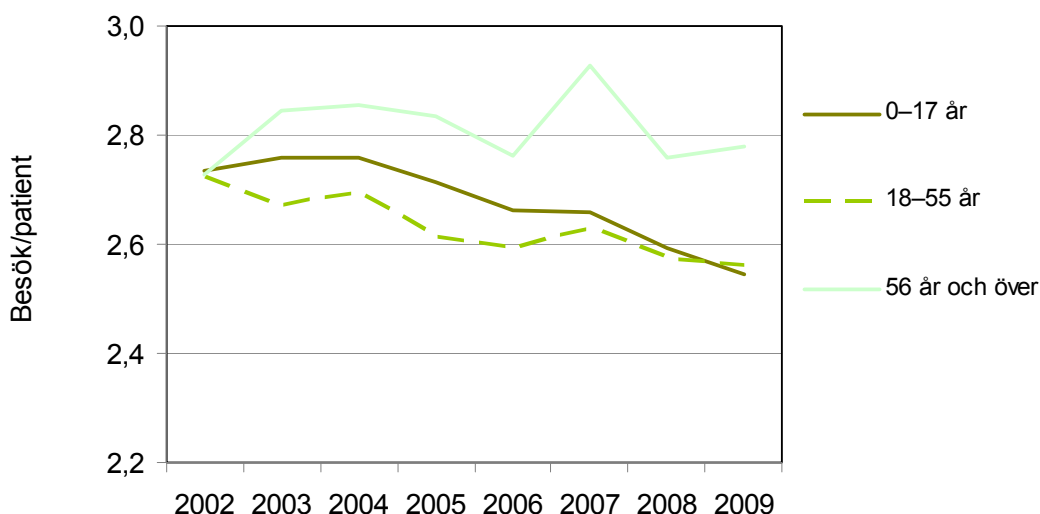
I genomsnitt har en dryg tredjedel av finländarna utnyttjat munhälsovården vid hälsovårdscentralerna år 2009 (tabell 1). Andelen munhälsovårdsklienter av hela befolkningen har varit oförändrad under åren 2002–2009. Inom de enskilda åldersgrupperna kan dock en viss förändring skönjas (diagram 1).

Tre av fyra finländare i åldern 0–17 år var klient inom den offentliga munhälsovården år 2009. Klienternas andel av befolkningen i samma ålder har minskat något från år 2002 (diagram 1). Inom denna åldersgrupp rekommenderas nuförtiden hälsoundersökningar med individuella intervaller.

Antalet klienter som fyllt 18 år har ökat något under rapporteringsperioden. En knapp tredjedel av alla finländare i åldern 18–55 år och var femte som fyllt 56 år utnyttjade den offentliga munhälsovården år 2009 (diagram 1).

De klienter inom munhälsovården som fyllt 56 år har utnyttjat dessa hälsovårdstjänster i något högre grad än de övriga åldersgrupperna. Endast en liten årlig variation kan noteras under rapporteringsperioden (diagram 2). Bland klienterna i åldern 0–17 år har utnyttjandegraden minskat något. Också inom åldersgruppen 18–55 år kan man konstatera att utnyttjandet av munhälsovårdstjänster har minskat något under åren 2002–2009 (diagram 2).

Diagram 2. Antal munhälsovårdsbesök/klient vid hälsovårdscentralerna åren 2002–2009

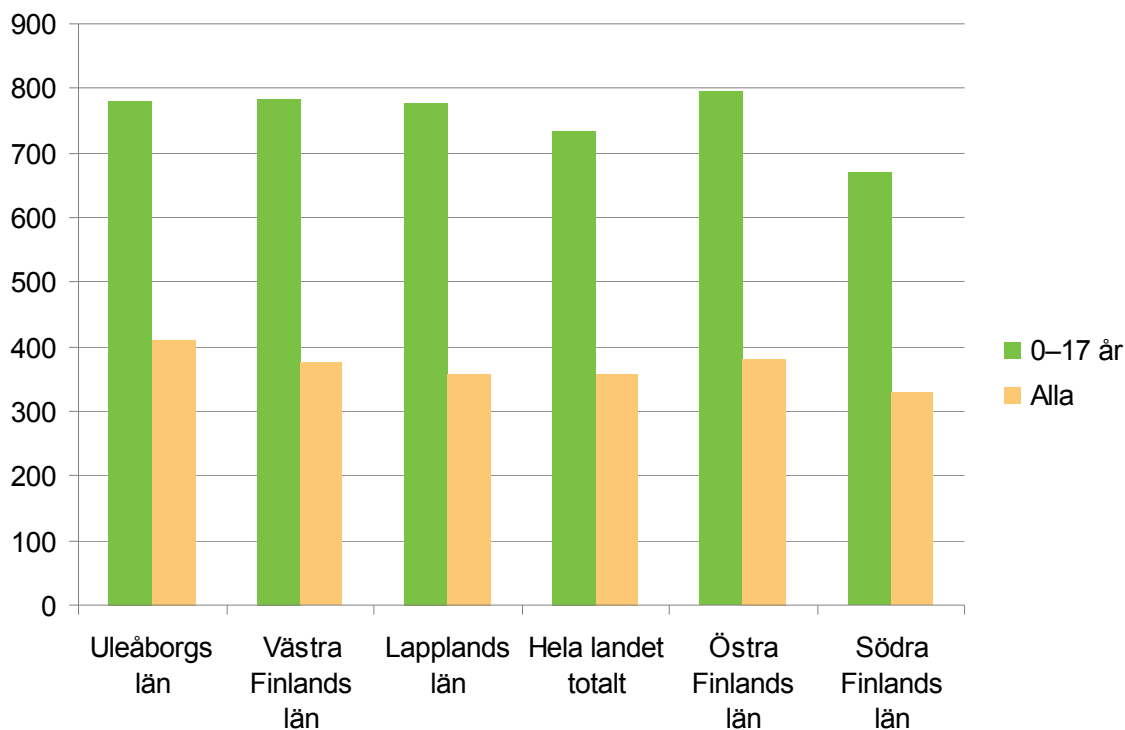

Klienter inom munhälsovården indelat enligt län

Andelen munhälsovårdsklienter av befolkningen i samma ålder varierar något mellan länen. I genomsnitt var en dryg tredjedel av befolkningen klienter inom munhälsovården år 2009. Uleåborgs län hade flest munhälsovårdsklienter år 2009 medan det lägsta antalet klienter inom den offentliga munhälsovården noterades i Södra Finlands län (tabell 2).

Tre av fyra finländare i åldern 0–17 år utnyttjade munhälsovården vid hälsovårdscentralerna år 2009. Antalet munhälsovårdsklienter i åldern 0–17 år var störst i Östra Finlands län och lägst i Södra Finlands län (tabell 2 och diagrammen 3 och 4).

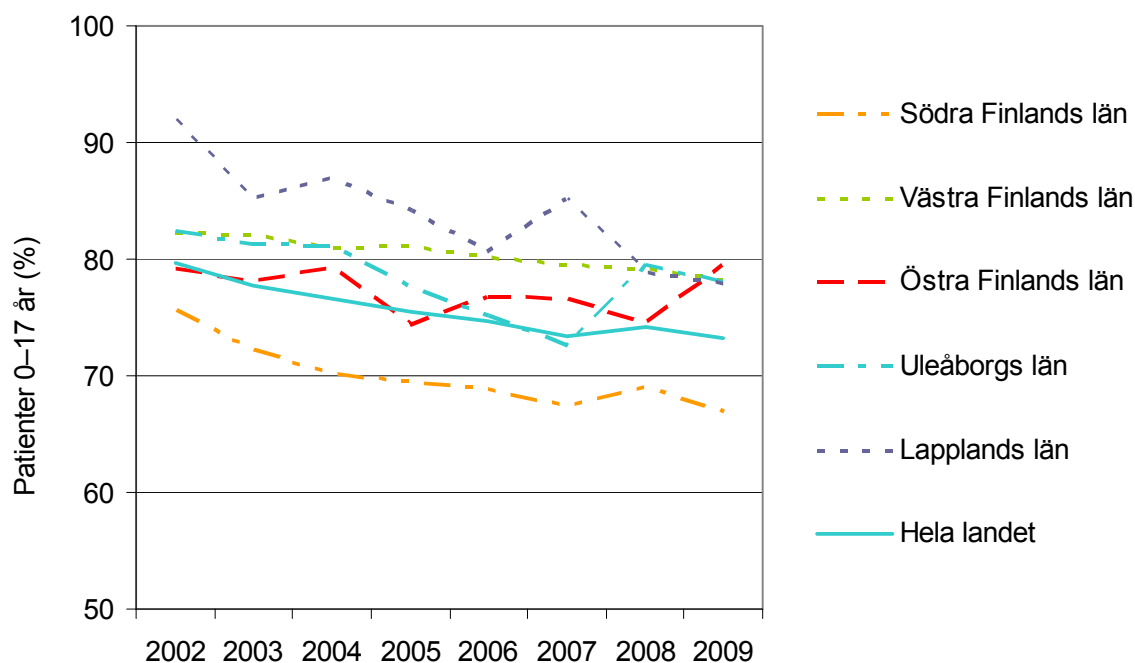
Diagram 3. Klienter inom munhälsovården/1 000 invånare indelat enligt län år 2009

Tabell 2. Klienter inom munhälsovården vid hälsovårdscentralerna indelat enligt län åren 2008 och 2009

Län	Patienter			Patienter/1 000 inv		
	0-17 år 2009	Totalt 2009	Totalt 2008	0-17 år 2009	Totalt 2009	Ändring (%) 2008-2009
Södra Finlands län	299 796	729 177	728 546	669	330	-1,0
Västra Finlands län	297 443	712 143	708 341	782	377	0,2
Östra Finlands län	84 954	218 077	223 550	795	383	-1,8
Uleåborgs län	87 434	194 016	196 795	781	411	-1,9
Lapplands län	27 986	65 589	66 472	778	357	-0,8
Hela landet totalt	797 613	1 919 002	1 923 704	733	359	-0,8

Diagram 4. Andelen munhälsovårdsklienter (%) i åldern 0–17 år vid hälsovårdscentralerna i förhållande till befolkningen i samma ålder indelat enligt län år 2009

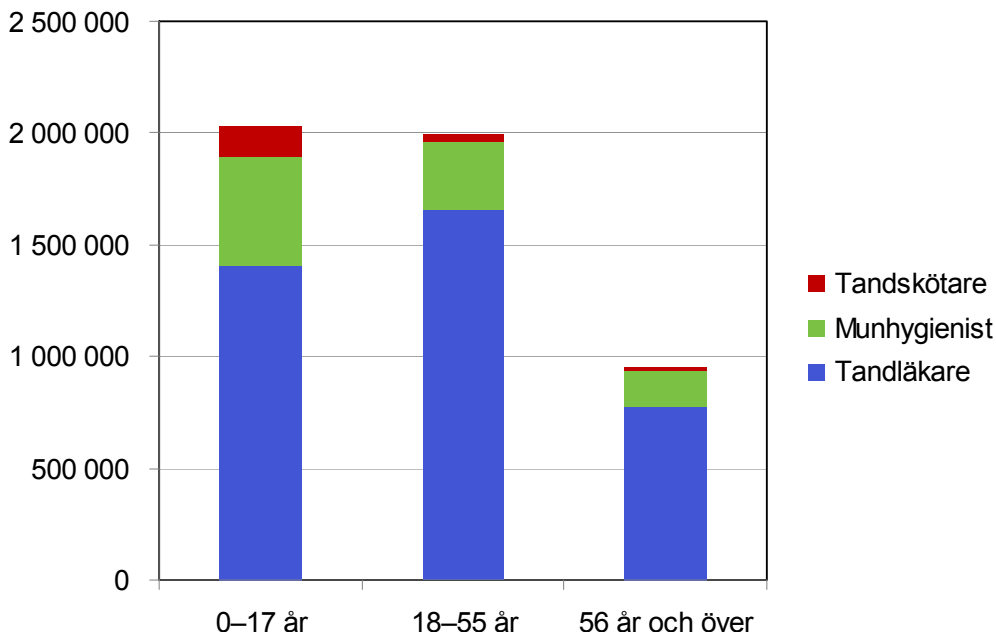

Munhälsovårdsbesök

År 2009 registrerades knappt fem miljoner munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna. Största delen av dessa skedde hos tandläkare. Munhygienisters och tandskötares tjänster utnyttjades mest i åldersgruppen 0–17 år (diagram 5).

I åldersgruppen 0–17 år gjordes år 2009 drygt två miljoner besök inom munhälsovården. Personerna i åldern 18–55 år gjorde knappt två miljoner besök och de som fyllt 56 år närmare en miljon besök. Antalet besök bland 0–17-åringarna minskade mest, nämligen med 3,7 procent, från år 2008. Inom åldersgrupperna över 56 år ökade antalet besök däremot med 2,3 procent. Antalet besök hos tandläkare minskade med 1,6 procent medan besöken hos munhygienister och tandskötare ökade med 0,6 procent från år 2008 (tabell 3).

Diagram 5. Munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna per yrkesgrupp och åldersgrupp år 2009

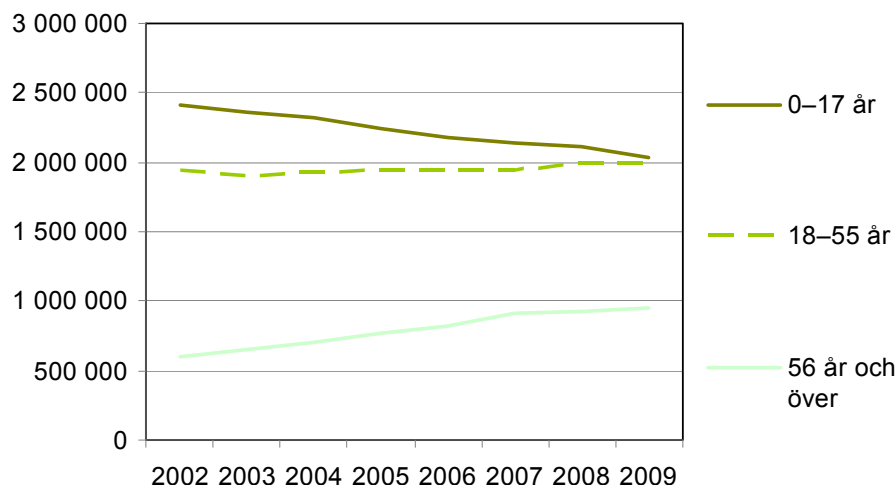

Tabell 3. Munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna per yrkesgrupp år 2009 och förändringen 2008-2009

Åldersgrupp	Tandläkare	Munhygienist	Tandskötare	Totalt
Tandvårdsbesök 2009				
0-17 år	1 403 869	491 334	134 464	2 029 667
18-55 år	1 661 990	297 476	33 578	1 993 044
56 år och över	770 779	164 731	18 286	953 796
18 år och över	2 432 769	462 207	51 864	2 946 840
Patienter totalt	3 836 638	953 541	186 328	4 976 507
Ändring 2008-2009, antal				
0-17 år	-83 684	3 469	1 728	-78 487
18-55 år	4 885	-4 475	2 085	2 495
56 år och över	17 993	2 851	895	21 739
18 år och över	22 878	-1 624	2 980	24 234
Patienter totalt	-60 806	1 845	4 708	-54 253

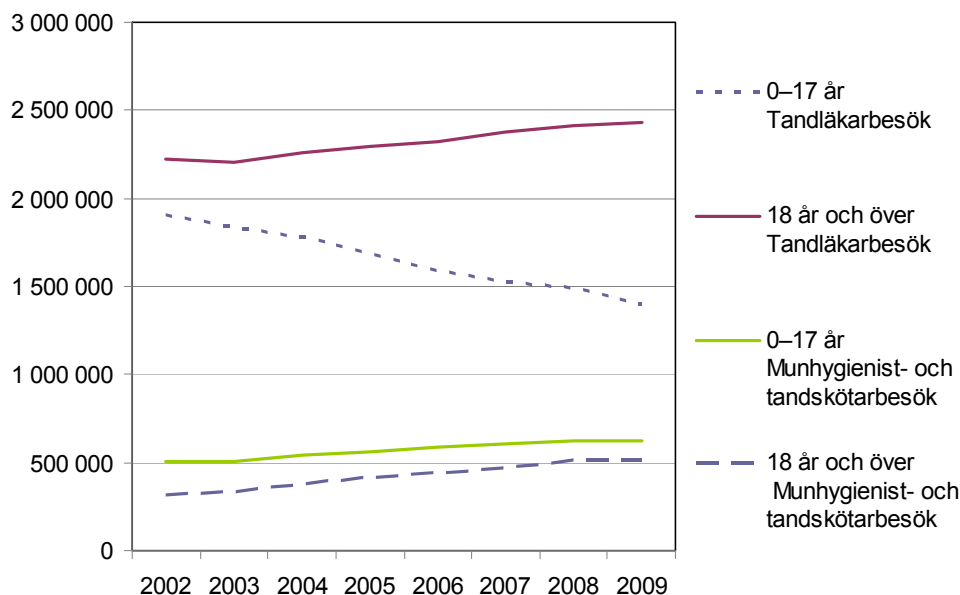
Under åren 2002-2009 har antalet besök inom munhälsovården minskat med 16 procent bland 0-17-åringarna. Däremot har antalet besök bland dem som fyllt 56 år ökat med över 50 procent under rapporteringsperioden (diagram 6).

Diagram 6. Munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna per åldersgrupp åren 2002–2009

Munhygienisternas och tandskötarnas betydelse som tillhandahållare av munhälsovårdstjänster för personer i åldern 0–17 år har ökat under rapporteringsperioden. Största delen av besöken inom denna åldersgrupp är emellertid fortfarande tandläkarbesök (diagram 7). Också bland dem som fyllt 18 år är majoriteten av besöken de facto tandläkarbesök. Antalet tandläkarbesök har ökat en aning inom denna åldersgrupp, och antalet besök hos munhygienist eller tandskötare aningen mer (diagram 7).

Diagram 7. Munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna per åldersgrupp och besöksmottagare per yrkesgrupp år 2009

Munhälsovårdsbesök indelat enligt län

År 2009 gjordes flest munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna i Södra Finlands län. Knappt två femtedelar av alla munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna sker i Södra Finlands län. Antalet besök hade ökat mest i Lapplands län jämfört med år 2008. (tabell 4)

I förhållande till befolkningen utnyttjas munhälsovården vid hälsovårdscentralerna mest i Uleåborgs län (tabell 4). Endast små skillnader har förekommit i länen under åren 2002–2009 när det gäller utnyttjandet av munhälsovården i förhållande till befolkningen (diagram 8).

Tabell 4. Munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna indelat enligt län åren 2008 och 2009

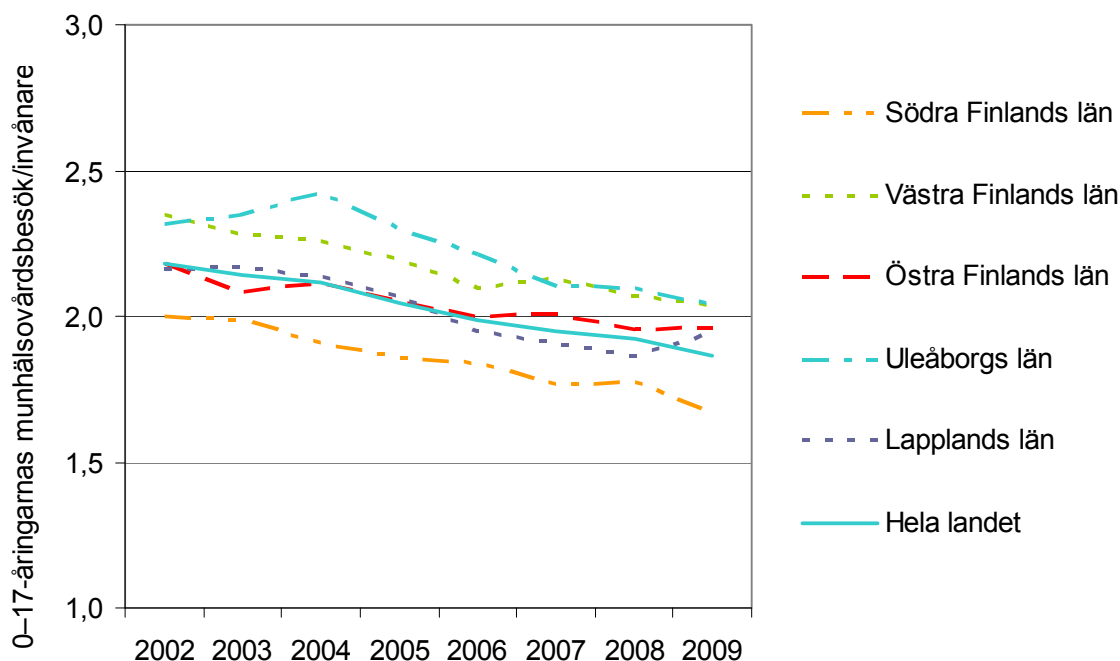
Län	Besök, antal			Besök/1 000 inv.		
	0–17 år 2009	Totalt 2009	Totalt 2008	0–17 år 2009	Totalt 2009	Ändring (%) 2008–2009
Södra Finlands län	747 200	1 897 219	1 925 665	1 668	859	-2,6
Västra Finlands län	775 029	1 869 942	1 857 076	2 039	990	0,4
Östra Finlands län	209 326	539 512	567 816	1 959	947	-4,3
Uleåborgs län	228 284	502 550	517 218	2 039	1 065	-3,3
Lapplands län	69 828	167 284	162 985	1 942	910	3,2
Hela landet totalt	2 029 667	4 976 507	5 030 760	1 865	930	-1,6

Diagram 8. Munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna/invånare indelat enligt län åren 2002–2009

Utnyttjandet av munhälsovården har i enlighet med målen för lagändringarna minskat i hela landet inom åldersgruppen 0–17 år under åren 2002–2009. Samma utveckling har skett i alla län. I förhållande till befolkningen gjorde finländarna i åldern 0–17 år 1,7–2,0 munhälsovårdsbesök år 2009. (tabell 4 och diagram 9).

Diagram 9. Munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna bland 0–17-åringar/invånare indelat enligt län åren 2002–2009

Det största antalet tandläkarbesök vid hälsovårdscentralerna i förhållande till antalet invånare registrerades år 2009 i Uleåborgs län. Även inom åldersgruppen 0–17 år gjordes flest besök i förhållande till befolkningen i Uleåborgs län (tabell 5).

Tabell 5. Tandläkarbesök vid hälsovårdscentralerna indelat enligt län åren 2008–2009

Län	Besök			Besök/1 000 inv.		
	0–17 år 2009	Totalt 2009	Totalt 2008	0–17 år 2009	Totalt 2009	Ändring (%) 2008–2009
Södra Finlands län	512 981	1 451 400	1 484 121	1 145	657	-3,3
Västra Finlands län	532 284	1 430 546	1 417 097	1 400	757	0,6
Östra Finlands län	138 539	409 313	433 208	1 297	718	-4,8
Uleåborgs län	168 618	408 961	430 505	1 506	867	-5,5
Lapplands län	51 447	136 418	132 513	1 431	742	3,5
Hela landet totalt	1 403 869	3 836 638	3 897 444	1 290	717	-2,1

I förhållande till befolkningen utnyttjades munhygienist- och tandskötartjänsterna mest i Östra Finlands län. Antalet besök hos munhygienister och tandskötare hade ökat mest i Uleåborgs län (tabell 6). I genomsnitt bestod 22,9 procent av alla munhälsovårdsbesök av besök hos munhygienist eller tandskötare. I Södra Finland hänförde sig 23,9 procent av alla besök till

munhygienist- eller tandskötmottagningar. Motsvarande andel var minst i Lapplands län, dvs. 18,5 procent (tabell 7).

Tabell 6. Besök hos munhygienist eller tandskötare vid hälsovårdscentralerna indelat enligt län åren 2008–2009

Län	0–17 år 2009	Besök Totalt 2009	Totalt 2008	Besök/1 000 inv.		
				0–17 år 2009	Totalt 2009	Ändring (%) 2008–2009
Södra Finlands län	238 773	452 704	445 111	533	205	0,6
Västra Finlands län	238 820	434 297	436 611	628	230	-0,9
Östra Finlands län	70 158	128 413	135 103	657	225	-4,3
Uleåborgs län	59 666	93 589	86 020	533	198	8,3
Lapplands län	18 381	30 866	30 472	511	168	1,8
Hela landet totalt	625 798	1 139 869	1 133 317	575	213	0,1

Tabell 7. Andelen besök hos munhygienist eller tandskötare (%) i förhållande till alla munhälsovårdsbesök vid hälsovårdscentralerna indelat enligt län åren 2008–2009

Län	2009				2008 Totalt
	0–17 år	18–55 år	56 år och över	Totalt	
Södra Finlands län	12,6	7,3	4,0	23,9	23,0
Västra Finlands län	12,8	6,6	3,8	23,2	23,7
Östra Finlands län	13,0	6,9	3,9	23,8	23,6
Uleåborgs län	11,9	4,7	2,0	18,6	16,8
Lapplands län	11,0	5,0	2,4	18,5	18,7
Hela landet totalt	12,6	6,7	3,7	22,9	22,5

Begrepp och definitioner

Munhälsovårdsbesök = Besök hos tandläkare, munhygienist eller tandskötare. Munhälsovårdsbesöken redovisas enligt åldersgrupperna 0–17 år, 18–55 år samt 56 år och äldre utifrån klientens ålder vid varje enskilt besök.

Klient = person som utnyttjat tjänster inom munhälsovården

Munhygienist = för yrkeskategorierna tandhygienist och munhygienist används den enhetliga benämningen munhygienist.

Suun terveydenhuolto terveyskeskuksissa 2009

Laatuseloste

Tilastotietojen relevanssi

Suun terveydenhuolto terveyskeskuksissa sisältää tietoja terveyskeskusten suun terveydenhuollon käyntien ja asiakkaiden lukumäärästä vuosina 2002–2009. Suun terveydenhuollon käynnit esitetään jaoteltuna hammaslääkäri-, suuhygienisti- ja hammashoitajakäynteihin. Suun terveydenhuollon käyntien ja asiakkaiden lukumäärä ilmoitetaan ikäryhmittäin.

Kuntakohtaiset tiedot julkaistaan tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetissä (www.sotkanet.fi).

Kuntien terveyskeskukset ilmoittavat käynnit jaoteltuna oman kunnan asukkaiden käynteihin ja ulkokuntalaisten käynteihin. Kuntayhtymien terveyskeskukset ilmoittavat jokaisen jäsenkunnan asukkaiden käynnit erikseen sekä ulkokuntalaisten käynnit yhteensä.

Tilastoraportissa esitetään lukumäärätietoja terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynneistä lääneittäin ja koko maan tasolla. Käyntimääriä tarkastellaan kokonaislukuina ja suhteutettuna tuhatta asukasta tai suun terveydenhuollon asiakasta kohti, myös vuosittaisia muutoksia kuvataan.

Raportti on tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilöille, hallintoviranomaisille, suunnittelijoille, tutkijoille ja kaikille niille, joilla on tarve saada nopeasti mahdollisimman ajantasaista tietoa terveyskeskusten suun terveydenhuoltokäyntien lukumäärästä Suomessa.

Tilastoraportin tekstiosassa on kuvattu keskeiset käytetyt käsitteet ja määritelmät.

Tietojen keruu perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta (668/2008) annettuun lakiin ja lakiin sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tilastotoimesta (409/2001).

Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynti- ja asiakastiedot on kerätty kaikista Manner-Suomen terveyskeskuksista. Tilaston perusjoukko muodostuu kaikista henkilöistä, jotka ovat käyneet terveyskeskuksen suun terveydenhuollon vastaanotolla vuoden aikana.

Tiedonkeruu toteutetaan kerran vuodessa sähköisillä kyselylomakkeilla. Lomakkeiden tiedot tarkistetaan ja tallennetaan sähköiseen tietokantaan.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tiedot ovat oikeita, jos tiedonantajat ovat antaneet ne oikein. Tilastotietoja verrataan edellisen vuoden vastaaviin lukumääriin ja epäselvät tapaukset tarkistetaan terveyskeskuksista.

Kuntakohtaiset ennakkotilastot julkaistaan alkukesästä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) [www-sivuilla](http://www.sivuilla), jonka jälkeen terveyskeskuksilla on vielä mahdollisuus täydentää ja korjata omia tilastotietojaan.

Ennakkotilaston perusteella tehdyn arvion on todettu olevan hyvin lähellä todellista lukumäärää. Yleensä ennakkotilastossa ilmoitetut lukumäärät lisääntyvät hieman lopulliseen tilastoon, puuttuneiden tietojen saamisen ja korjauksien myötä. Tilastosta löytyneet mahdolliset virheet korjataan lopulliseen tilastoon.

Terveyskeskusten suun terveydenhuollon tilasto on THL:n kerran vuodessa tuottama tilasto. Ennakkotiedot julkaistaan kesäkuussa ja lopullinen tilastotiedote syys–lokakuussa. Tilasto sisältää terveyskeskuskäynnit kuluvaan vuoteen edeltävän vuoden aikana.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Tilastoraportit julkaistaan THL:n www-sivulla osoitteessa: <http://www.thl.fi>

Tilastojen vertailukelpoisuus

Terveyskeskusten tilastotiedot kerättiin ensimmäisen kerran vuodelta 1972 silloin voimaan astuneen kansanterveyslain perusteella. Tilastotiedot kerättiin terveyskeskuksittain vuoteen 1993 asti, jonka jälkeen tiedot alettiin kerätä kunnittain. Lääkintöhallitus vastasi tiedonkeruusta vuoteen 1983 saakka, vuosina 1984–1992 tiedonkeruuvastuu oli Sosiaali- ja terveysministeriöllä.

Kuntakohtaisen tiedonkeruun alettua vuonna 1993 terveyskeskukset toimittivat tilastotiedot paperimuodossa Kuntaliittoon, joka vastasi tilastojen keräämisestä ja raportoinnista. Vuoden 2002 tiedoista alkaen tiedonkeruuvastuu on ollut Stakesilla ja tiedot on kerätty sähköisen tiedonkeruulomakkeen kautta. Samanaikaisesti on toteutettu avohoidon tilastoinnin uudistusta kohti sähköistä yksilötasoisia tietojen tallennusta, -siirtoa ja myös monimuotoisempia raportointeja. Stakesin ja Kansanterveyslaitoksen yhdistyttyä vuoden 2009 alusta, siirtyi tiedonkeruu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vastuulle.

Suun terveydenhuollon tilastoinnissa on tiedonkeruun sisältöä ja ohjeistusta muutettu jonkin verran vuosina 2002 ja 2003, johtuen mm. seuraavista lakimuutoksista:

Eduskunnan 4.12.2000 hyväksymien sairausvakuutuslain (1202/2000) ja kansanterveyslain (1219/2000) muutosten perusteella koko väestö tuli julkisen vallan tukeman hammashoidon piiriin. Kunta tai kuntayhtymä saattoi kuitenkin toteuttaa hammashoidon laajennuksen porrastetusti seuraavasti:

1.4.2001 lukien hoito tuli järjestää kaikille vuonna 1956 ja sen jälkeen syntyneille,

1.1.2002 lukien hoito tuli järjestää kaikille vuonna 1946 ja sen jälkeen syntyneille,

1.12.2002 lukien hoito tuli järjestää ilman ikärajoja.

Lisäksi vuonna 2001 muutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:ä siten, että terveyskeskuslääkärin vastaanottokäynnit ja suun terveydenhuolto säädettiin maksuttomiksi alle 18-vuotiaille vuodesta 2002 lähtien. Aikaisemmin suun terveydenhuolto oli ollut maksutonta alle 19-vuotiaille.

Tietosisältömuutoksista konsultoitiin asiantuntijoita ja tiedonkeruun ja tilastoinnin muutokset toteutettiin siten, että aikasarjoittainen tietojentarkastelu säilyi edelleen mahdollisena (ikäryhmittäiset tiedot sisällytettiin edelleen tilastointiin ikärajoitteiden poistuttua suun terveydenhuollon järjestämisvastuista).

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Tilastoraportti sisältää koko maan kattavasti tiedot terveyskeskusten suun terveydenhuollon käynneistä. Ennakkotilaston lukumäärät on verrattavissa lopullisen vuositilaston lukumääriin.

Tilastotietojen erityispiirteet

Terveyskeskusten suun terveydenhuollon toimintatiedot kerätään terveyskeskuksista summatason tietoina. Joissakin tilanteissa terveyskeskuksilla on ollut vaikeuksia toimittaa asiakaslukumäärätietoja johtuen esim. muutoksista tietojärjestelmissä. Asiakaslukumäärätiedoissa voi tästä johtuen esiintyä pieniä/kuntakohtaisia puutteita.

Munhälsovården vid hälsovårdscentralerna 2009

Kvalitetsbeskrivning

Statistikuppgifternas relevans

Statistikrapporten Munhälsovården vid hälsovårdscentralerna innehåller uppgifter om antalet besök och patienter inom hälsovårdscentralernas munhälsovård 2002–2009. Munhälsovårdsbesöken indelas i besök hos tandläkare, munhygienist och tandskötare. Antalet besök och patienter anges per åldersgrupp.

Uppgifter om enskilda kommuner publiceras i statistik- och indikatorbanken SOTKANet (www.sotkanet.fi).

Kommunernas hälsovårdscentraler rapporterar antalet besök indelade efter besök som de egna kommuninvånarna gjort och besök som personer som inte har sin hemvist i kommunen gjort. Samkommunernas hälsovårdscentraler rapporterar antalet besök för varje enskild medlemskommun samt det totala antalet besök som personer som inte har sin hemvist i kommunen gjort.

I statistikrapporten redovisas antalet besök hos hälsovårdscentralernas munhälsovård indelade efter kommun, län och hela landet. Antalet besök granskas i hela tal och per 1 000 invånare eller per munhälsovårdspatient. Även årliga förändringar beskrivs.

Rapporten riktar sig till hälso- och sjukvårdspersonal, förvaltningsmyndigheter, planerare, forskare och alla dem som snabbt behöver så aktuella uppgifter som möjligt om antalet munhälsovårdsbesök på hälsovårdscentralerna i Finland.

I textdelen av statistikrapporten förklaras de viktigaste begreppen och definitionerna.

Datainsamlingen bygger på lagen om Institutet för hälsa och välfärd (668/2008) samt lagen om statistikväsendet vid forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (409/2001).

Metodbeskrivning för den statistiska forskningen

Uppgifterna om besök och patienter inom munhälsovården vid hälsovårdscentralerna har samlats in från alla hälsovårdscentraler i Fastlandsfinland. Populationen i statistiken utgörs av alla personer som har besökt hälsovårdscentralernas munhälsovårdsmottagningar under året.

Datainsamlingen genomförs genom elektroniska frågeformulär en gång per år. Uppgifterna i formulären kontrolleras och lagras därefter i en elektronisk databas.

Uppgifternas riktighet och exakthet

Uppgifterna är korrekta om uppgiftslämnarna har lämnat dem korrekt. Statistikuppgifterna jämförs med motsvarande antal föregående år och oklara fall kontrolleras hos de berörda hälsovårdscentralerna.

Den preliminära statistiken över enskilda kommuner utges i början av sommaren på Institutet för hälsa och välfärd (THL) webbplats, varefter hälsovårdscentralerna ännu har möjlighet att komplettera och korrigera sina statistikuppgifter.

Den uppskattning som gjorts på grundval av den preliminära statistiken har konstaterats ligga mycket nära det faktiska antalet. I allmänhet ökar de antal som angetts i den preliminära statistiken

något i den slutliga statistiken till följd av korrigeringar och kompletteringar. Eventuella fel som hittas i statistiken korrigeras i den slutliga statistiken.

Statistiken över hälsovårdscentralernas munhälsovård sammanställs av THL en gång per år. De preliminära uppgifterna offentliggörs i juni och den slutliga statistikrapporten ges ut i september–oktober. Statistiken omfattar antalet besök på hälsovårdscentralerna under det år som föregått det pågående året.

Tillgång till uppgifterna och deras transparens/tydlighet

Statistikrapporterna publiceras på THL:s webbplats på adressen: <http://www.thl.fi>

Statistikens jämförbarhet

Statistikuppgifter om hälsovårdscentralerna samlades in för första gången 1972, när folkhälsolagen trädde i kraft. Uppgifterna insamlades per hälsovårdscentral fram till 1993, varefter man började samla in dem kommunvis. Medicinalstyrelsen ansvarade för datainsamlingen fram till 1983, och 1984–1992 låg ansvaret på social- och hälsovårdsministeriet.

När uppgifterna började samlas in kommunvis 1993 lämnade hälsovårdscentralerna in uppgifterna i pappersform till Kommunförbundet, som ansvarade för sammanställandet och rapporteringen av statistiken. Från och med 2002 ansvarade Stakes för datainsamlingen, och uppgifterna samlades in genom ett elektroniskt formulär. Samtidigt genomfördes en reform av statistikföringen inom öppenvården för att skapa en mer mångsidig rapportering av individbaserade uppgifter samt metoder för elektronisk lagring och överföring av uppgifterna. I och med sammanslagningen av Stakes och Folkhälsoinstitutet i början av 2009 är det nuförtiden Institutet för hälsa och välfärd som ansvarar för insamlingen av uppgifter.

Insamlingen av statistikuppgifter om munhälsovården ändrades i viss utsträckning i fråga om innehåll och anvisningar 2002 och 2003 på grund av bland annat följande lagändringar:

I och med ändringarna i sjukförsäkringslagen (1202/2000) och folkhälsolagen (1219/2000), som riksdagen antog den 4 december 2000, kom den offentliga tandvården att omfatta hela befolkningen. Kommunen eller samkommunen kunde emellertid genomföra utvidgningen av tandvården stegvis enligt följande:

Från och med 1.4.2001 tandvård för alla som fötts 1956 eller senare.

Från och med 1.1.2002 tandvård för alla som fötts 1946 eller senare.

Från och med 1.12.2002 tandvård utan åldersgränser.

År 2001 ändrades dessutom 5 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården på så sätt att besök på en hälsocentralläkares mottagning och munhälsovård som ges av en hälsocentralläkare är gratis för alla under 18 år från och med 2002. Tidigare var munhälsovården gratis för alla under 19 år.

I fråga om ändringar i datainnehållet konsulterades experter. Ändringarna i datainsamlingen och statistikföringen genomfördes på så sätt att det fortfarande är möjligt att granska uppgifterna som tidsserier. Med andra ord omfattar statistiken fortfarande uppgifter efter åldersgrupp, trots att skyldigheten att anordna munhälsovård inte längre innefattar några åldersgränser.

Tydlighet och enhetlighet/överensstämmelse

Statistikrapporten innehåller uppgifter från hela landet om munhälsovårdsbesöken på hälsovårdscentralerna. Antalen i den preliminära statistiken är jämförbara med antalen i den slutliga årsstatistiken.

Statistikuppgifternas särdrag

Verksamhetsuppgifterna om hälsovårdscentralernas munhälsovård samlas in från hälsovårdscentralerna som summariska uppgifter. I vissa fall har det varit svårt för hälsovårdscentralerna att lämna uppgifter om klientantal, till exempel på grund av ändringar i datasystemen. Följaktligen kan det förekomma små/kommunspecifika brister i uppgifterna om antalet klienter.